Opgesteld door: Maurice de Greef (Kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller: Docent
Referentie: Kennisrotonde. (2021). *Welke interventies bevorderen de sociale vaardigheden en executieve functies onder volwassenen met lage basisvaardigheden?* (KR. 1180) Den Haag: Kennisrotonde.

27-07-2021

Vraag

Welke interventies bevorderen de sociale vaardigheden en executieve functies onder volwassenen met lage basisvaardigheden?

Kort antwoord

Er is weinig onderzoek gedaan naar de impact van leertrajecten van volwassen deelnemers met lage basisvaardigheden op hun executieve functies, echter wel naar de impact op hun sociale vaardigheden. Uit onderzoek wordt duidelijk, dat volwassenen (met lage basisvaardigheden) na deelname aan een leertraject betere sociale vaardigheden krijgen en daardoor ook assertiever en zelfwerkzamer worden, een beter zelfbeeld krijgen en beter contact krijgen met de kinderen en met instellingen in de omgeving van de kinderen. Met name de inzet van een goede docent, kwalitatief goede materialen en activiteiten, de betrokkenheid van de omgeving, transfermogelijkheden en ondersteuning van een vrijwilliger bevorderen de groei in sociale vaardigheden tijdens een leertraject.

Toelichting antwoord

Naast het aanleren van taal-, reken- en digitale vaardigheden worden diverse trajecten aangeboden voor volwassenen met lage basisvaardigheden om de sociale vaardigheden en executieve functies te bevorderen. Vraag is of deze leertrajecten impact hebben en welke kenmerken van die interventies de sociale vaardigheden en executieve functies bevorderen.

Deelname aan leertrajecten bevordert sociale vaardigheden

Uit onderzoek wordt duidelijk, dat volwassenen (met lage basisvaardigheden) na deelname aan een leertraject betere sociale vaardigheden krijgen en daardoor een betere plek in de samenleving krijgen, assertiever en zelfwerkzamer worden, een beter zelfbeeld krijgen en beter contact krijgen met de kinderen en met instellingen in de omgeving van de kinderen.

Er is weinig onderzoek gedaan naar de impact van leertrajecten op de executieve

functies. Dit zijn controleprocessen die er samen voor zorgen, dat men openlijk gedrag, cognitieve activiteiten en emotionele reacties kan beheersen, richten en organiseren (Scholte en Noens, 2011, p. 7 op basis van Roth et al., 2005). We kunnen daarom geen conclusies trekken over de impact op executieve functies. In het vervolg van het antwoord beperken we ons tot de onderzoeken naar sociale vaardigheden.

Zo tonen onderzoeksresultaten onder 71 volwassen statushouders en 115 ouders aan, dat deelnemers betere sociale vaardigheden krijgen en daardoor assertiever worden (De Greef, 2019b; De Greef, 2019c). Hierbij is aan de hand van een voor- en nameting in beeld gebracht op welke leerresultaten de deelnemers na deelname aan het leertraject vooruit gingen. Maar ook lijkt onderzoek onder 389 werknemers aan te tonen, dat men een betere zelfwerkzaamheid en beter zelfbeeld krijgt na deelname aan een leertraject (Perin, 1997). Specifieke trajecten taal en ouderbetrokkenheid en extra inzet op ouderbetrokkenheid in thuissituaties zorgen er ten slotte voor, dat ouders beter contact met hun kinderen krijgen en de instellingen in de omgeving van hun kinderen (De Greef et al., 2015; De Greef, 2019c). Ouders ervaren beter contact te hebben met onder andere de school en beter te weten wat het kind daar leert. Ze proberen het kind vaker te begrijpen, vragen vaker dingen aan het kind en praten vaker met het kind. Extra inzet op ouderbetrokkenheid in de thuissituatie heeft daarnaast ook een positieve invloed op het kind. Zo blijkt uit onderzoek onder 5190 gezinnen dat ouderbetrokkenheid in taal in de thuissituatie (zoals samen boeken lezen, verhalen vertellen en liedjes zingen) van invloed is op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind onder gezinnen in Amerika (Baker, 2013).

Uit andere onderzoek blijkt dat dankzij de verbeterde sociale vaardigheden de deelnemers ook een betere plek in de samenleving krijgen. Zo laat een onderzoek onder 787 volwassen deelnemers aan trajecten basisvaardigheden zien, dat een groot deel van de deelnemers een betere plek in de samenleving krijgt (De Greef et al., 2012). Dit houdt onder andere in, dat ze ervaren uit een sociaal isolement te komen, meer activiteiten buitenshuis zijn gaan ondernemen en meer mensen zijn gaan ontmoeten. Vergelijkende onderzoeken onder andere deelnemersgroepen laten dezelfde resultaten zien (De Greef en Poppelaars, 2018; De Greef, 2019a; De Greef et al., 2019).

Goede docenten, goede materialen en transfermogelijkheden bevorderen sociale vaardigheden

De inzet van een goede docent, kwalitatief goede materialen en activiteiten, de betrokkenheid van de omgeving, transfermogelijkheden en ondersteuning van een vrijwilliger bevorderen de groei in sociale vaardigheden tijdens een leertraject. Dit blijkt uit een aantal van de eerdergenoemde onderzoeken. Daarin is geanalyseerd welke interventies tijdens de leeromgeving ervoor zorgen, dat de volwassen deelnemers met lage basisvaardigheden een betere plek in de samenleving met betere sociale vaardigheden krijgt. Hierbij is gekeken naar de vooruitgang onder deelnemers door een voor- en nameting en is geanalyseerd welke onderdelen van de leeromgeving van invloed zijn op die vooruitgang.

In de eerste plaats zorgen transfermogelijkheden voor de toename in sociale vaardigheden (De Greef et al., 2012). Dat houdt in, dat de onderzoeksresultaten laten zien, dat doordat er voldoende mogelijkheden zijn om het geleerde toe te kunnen passen in de praktijk de volwassen deelnemers ervaren een betere plek in de samenleving te krijgen met de bijbehorende groei in sociale vaardigheden.

Ten tweede is de inzet van een goede docent van belang. Dat wil onder meer zeggen dat deze de deelnemer complimenten geeft en ondersteuning biedt eventueel met extra ondersteuning van een vrijwilliger (De Greef et al., 2015; De Greef et al;, 2019). Ten

derde blijken de inzet van materialen en leeractiviteiten die de deelnemers deels zelf kunnen kiezen en zijn afgestemd op de praktijksituatie van de deelnemers voor betere sociale vaardigheden te zorgen (De Greef et al., 2015; De Greef et al;, 2019).

Ten slotte tonen onderzoeksresultaten aan, dat het bevorderlijk is als men de directe omgeving van de deelnemers betrekt tijdens het leerproces (De Greef et al., 2015; De Greef et al;, 2019).

Geraadpleegde bronnen

Baker, C.E. (2013). Fathers' and Mothers' Home Literacy Involvement and Children's Cognitive and Social Emotional Development: Implications for Family Literacy Programs. *Applied Developmental Science, 17*(4), p. 184-197.

De Greef, M. (2019a). *Eindevaluatie pilotprogramma EVA (Educatie voor Vrouwen met Ambitie) door Stichting Lezen & Schrijven.* Maastricht: Maastricht University.

De Greef, M. (2019b). *Amsterdamse Taalboost geeft perspectief op taal, werk en opleiding.* Vught: Artéduc.

De Greef, M. (2019c). *Eindevaluatie trajecten 'Taal en ouderbetrokkenheid laagtaalvaardige ouders'.* Vught: Artéduc.

De Greef M. & Poppelaars, M. (2018). *Onderzoek onder volwassen deelnemers aan taaltrajecten toont aan, dat een deel een betere plek in de samenleving krijgt.* Vught: Artéduc.

De Greef, M., Segers, M. & Ipektzidou, E. (2019). *Eindevaluatie landelijke implementatie taaltrajecten Taal voor het Leven door Stichting Lezen & Schrijven op het gebied van sociale inclusie en leesvaardigheid (inclusief benchmark) Periode september 2015 - juli 2018.* Maastricht: Maastricht University.

De Greef, M., Segers, M. & Nijhuis, J. (2015). *Impactonderzoek trajecten Taal voor Thuis door Stichting Lezen & Schrijven op het gebied van ouderbetrokkenheid, sociale inclusie en taalvaardigheid.* Maastricht: Maastricht University.

De Greef, M., Segers, M., & Verté, D. (2012). Understanding the effects of training programs for vulnerable adults on social inclusion as part of continuing education. *Studies in Continuing Education, 34*(3), p. 357-380.

Perin, D. (1997). Workplace Literacy Assessment. *Dyslexia, 3*, p. 190-200.

Roth, R.M., Isquith, P.K. & Gioia, G.A. (2005). BRIEF-A: Behavior Rating Inventory of Executive Function – Adult Version. Psychological Assessment Resources, Lutz, FL.

Scholte, E. & Noens, I. (2011). *BRIEF-A: Vragenlijst voor executieve functies voor volwassenen: Handleiding.* Amsterdam: Hogrefe Uitgevers B.V.

Meer weten?

Kennisrotonde. (2020). Is de beheersing van executieve functies onder volwassenen afhankelijk van een zwakke taalbeheersing (van de moedertaal) en kenmerken van de leeromgeving? (KR. 1119) Den Haag: Kennisrotonde.

Onderwijssector

Volwassenenonderwijs

Trefwoorden

Sociale vaardigheden – executieve functies – taalvaardigheden – volwassenen - tweetaligheid

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL